

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců Mgr. Radovana Havelce, JUDr. Vojtěcha Šimíčka, JUDr. Zdeňka Kühna a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobkyně: **T. T. Q. G.**, zastoupená Mgr. Markem Sedlákem, advokátem se sídlem Brno, Příkop 8, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 10. 9. 2007, č. j. 64 Az 40/2006 - 26,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 29. 3. 2006, č. j. OAM-346/VL-11-05-2006 (dále jen „napadené rozhodnutí“), žalované Ministerstvo vnitra neudělilo žalobkyni azyl podle § 12, § 13 a § 14, zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). Současně napadeným rozhodnutím žalovaný vyslovil, že se na žalobkyni nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

Rozhodnutí žalovaného napadla žalobkyně u Krajského soudu v Ostravě žalobou, který ji rozsudkem ze dne 10. 9. 2007, č. j. 64 Az 40/2006 - 26, zamítl. V odůvodnění tohoto rozsudku krajský soud nejprve zrekapituloval obsah žádosti o udělení azylu, v níž žalobkyně uvedla, že ve vlasti zkrachovalo její podnikání, protože jí věřitelé hrozili fyzickým násilím, dále že vietnamská vláda zakazuje protestantské vyznání, ke kterému se žalobkyně hlásí (přestože sama kvůli své víře problémy neměla), a konečně, že o azyl požádala také proto, že čeká dítě s krajanem, který v současnosti žije na území České republiky. Krajský soud zmínil také skutečnost, že žalobkyni bylo v roce 2006 uloženo správní vyhoštění v délce pěti let, neboť do České republiky přicestovala nelegálně a na jejím území pobývala neoprávněně. Poté, co shrnul obsah zprávy Ministerstva zahraničních věcí USA o stavu dodržování lidských práv ve Vietnamu za rok 2004, informace Ministra vnitra Velké Británie s názvem „Vietnam – hodnocení země z října 2002 a z října 2003“, informace Ministerstva zahraničních věcí České republiky ze dne 18. 3. 2004 a 30. 7. 2004, zprávu o zemi Vietnam z října 2004 a aktuální informace „Infobanka ČTK – Země světa Vietnam“, uzavřel (s odkazem na obsah §§ 12, 13 a 14 zákona o azylu), uvedl krajský soud, že problémy, které žalobkyně ve vlasti měla, nebyly vyvolány některým z azylově relevantních důvodů, a proto žalovaný postupoval správně, pokud žalobkyni azyl podle § 12 zákona o azylu neudělil. Ke správným závěrům žalovaný dospěl i s ohledem na existenci či neexistenci překážek vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu a vycestování žalobkyně není ani v rozporu s mezinárodními závazky. K možnosti udělit

žalobkyni azyl z humanitárních důvodů (§ 14 zákona o azylu) krajský soud upozornil, že toto udělení je vázáno na případy hodné zvláštního zřetele; tento pojem, stejně jako pojem „humanitární azyl“, však spadá do kategorie neurčitých právních pojmů, jejichž obsah musí posoudit žalovaný, přičemž na udělení humanitárního azylu není právní nárok. Pokud ze skutkového stavu zjištěného přímo od žalobkyně, a za zhodnocení informací shromážděných o zemi původu, žalovaný nezjistil žádný takový důvod, krajský soud se s jeho závěrem ztotožnil. Obdobně měl za zřejmé, že na straně žalobkyně nebyly dány ani předpoklady pro udělení azylu podle § 13 zákona o azylu. Žalovaný se, dle názoru soudu, věci žalobkyně zodpovědně a svědomitě zabýval, opatřil si potřebné podklady pro rozhodnutí, dal žalobkyni možnost se k nim vyjádřit a nadto nebylo zjištěno ani žádné procesní pochybení.

Rozsudek napadla žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížností, v níž uplatňuje důvody podle § 103 odst. 1 písm. b) a d) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatelka má především zato, že žalovaný porušil při zjišťování stavu věci § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), tj. povinnost zjistit stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Stěžovatelka se tak cítí být napadeným rozhodnutím zkrácena na svých právech v důsledku porušení §§ 12, 14 a 14a zákona o azylu. Pro tyto vady mělo být napadené rozhodnutí zrušeno. V další části kasační stížnosti poukazuje stěžovatelka opětovně na režim panující v zemi původu, pro nějž má důvodné obavy, že jí po návratu do vlasti hrozí pronásledování ze strany státních orgánů. Žalovaný si neopatřil dostatečné množství podkladů pro objektivní rozhodnutí, přestože stěžovatelka vyvinula maximální úsilí k tomu, aby svá tvrzení doložila; stěžovatelka nesouhlasí ani s tím, jak žalovaný shromážděné podklady interpretoval. Vzhledem ke specifčnosti azylového řízení nedopadá tíha důkazního břemene pouze na žadatele, ale měla by být rovnoměrně rozdělena mezi něj a žalovaného, už jen proto, že žalovaný disponuje rozsáhlým aparátem pro zjištění informací o zemi původu žadatele a má vůči němu silnější postavení. Na straně žalovaného tak leží povinnost, aby si v pochybnostech obstaral takové informace, které mu umožní rozhodnout, zda uváděné skutečnosti mohou či nemohou zakládat důvodné obavy z pronásledování. V této souvislosti stěžovatelka upozorňuje na příručku vydanou Úřadem vysokého komisaře pro uprchlíky OSN v roce 1992 (dále jen „Příručka“), kde se uvádí, že důkazní břemeno sice spočívá na osobě vznášející nárok, avšak často se stává, že žadatel není schopen podložit svá vyjádření dokumentárními či jinými důkazy a případy. V některých případech tak může být na posuzovateli, aby použil veškeré prostředky k zajištění nezbytných důkazů, o něž by se žádost opírala. Dále tato příručka v čl. 196 vysvětluje, že některá svá prohlášení bude moci uprchlík sotva dokázat. Proto je často nutné uznat žadatelovu věc i v případě pochybností. Taktéž měl žalovaný a krajský soud přihlídnout k všeobecně známým informacím o situaci ve Vietnamské socialistické republice (dostupné např. z <http://www.amnesty.org>), z nichž vyplývá, že výsledky vládního snažení o dodržování lidských práv zůstávají špatné a vláda pokračuje v jejich vážném porušování.

V závěru kasační stížnosti stěžovatelka namítá nedostatečné zdůvodnění závěru krajského soudu, proč jí nebyl udělen azyl z humanitárních důvodů (§ 14 zákona o azylu). V tomto kontextu stěžovatelka odkazuje na konkrétní rozsudky správních soudů z nichž, dle jejího názoru, vyplývá, že ačkoli je nepochybné, že udělení azylu spočívá na volné úvaze žalovaného, musí být zřejmé, o co se jeho úvahy opíraly, z jakých podkladů vycházel a k jakým závěrům dospěl, aby bylo možno přezkoumat, zda daný správní orgán nevybočil z mezí právního řádu či procesních předpisů. Dle obsahu odůvodnění rozsudku krajského soudu nespĺňuje stěžovatelka též podmínky pro udělení tzv. doplňkové ochrany. Stěžovatelka se však domnívá, že minimálně podmínky pro udělení doplňkové ochrany splňuje, neboť má zato, že by po návratu do vlasti mohla být vystavena mučení, nelidskému a ponižujícímu zacházení či trestání, případně pronásledování kvůli víře.

Žalovaný ve svém vyjádření k věci popírá oprávněnost podané kasační stížnosti a blíže odkazuje na správní spis, na odůvodnění svého rozhodnutí i na rozsudek krajského soudu. Ze zjištěných skutečností vyplynulo, že stěžovatelce nesvědčí žádný z azylově relevantních důvodů (§ 12 zákona o azylu), naopak stěžovatelka byla vedena jen snahou legalizovat si svůj pobyt na území České republiky, což není smyslem azylové procedury. Rozsah přezkumu soudu stran neudělení humanitárního azylu považuje též za plně dostačující. Dle jeho názoru není jmenovitě dána ani žádná z taxativně vymezených podmínek vyslovení překážky vycestování (§ 91 zákona o azylu). Z těchto důvodů navrhl, aby kasační stížnost byla zamítnuta.

Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud, ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s., zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelky. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná.

S ohledem na ochranu veřejných subjektivních práv fyzických a právnických osob je vhodné připomenout, že v případě řízení o kasační stížnosti byla soudní ochrana stěžovatelce již jednou poskytnuta individuálním projednáním její věci na úrovni krajského soudu, a to v plné jurisdikci. Další procesní postup v rámci správního soudnictví nezvyšuje automaticky míru právní ochrany stěžovatelky a je podmíněn již zmíněným přesahem jejích vlastních zájmů.

Úvodem Nejvyšší správní soud uvádí, že zákonný pojem „přesah vlastních zájmů stěžovatele“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, představuje typický neurčitý právní pojem. Do soudního řádu správního byl zaveden novelou č. 350/2005 Sb., s účinností ke dni 13. 10. 2005. Pokud jde o jeho výklad, ten byl podán např. v usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikovaném pod č. 933/2006 Sb. NSS, dle kterého *„přesahem vlastních zájmů stěžovatele je jen natolik zásadní a intenzivní situace, v níž je - kromě ochrany veřejného subjektivního práva jednotlivce – pro Nejvyšší správní soud též nezbytné vyslovit právní názor ke určitému typu případů či právních otázkách. Přesah vlastních zájmů stěžovatele je dán jen v případě rozpoznatelného dopadu řešené právní otázky nad rámec konkrétního případu. Primárním úkolem Nejvyššího správního soudu v řízení o kasačních stížnostech ve věcech azylu je proto nejen ochrana individuálních veřejných subjektivních práv, nýbrž také výklad právního řádu a sjednocování rozhodovací činnosti krajských soudů.“*

Pokud jde o samotné stížní námitky, Nejvyšší správní soud považuje za zásadní fakt, že stěžovatelka v průběhu správního řízení neuvedla žádné skutečnosti, které by byt' jen naznačovaly, že by byla ve vlasti vystavena pronásledování z důvodů pro azylové řízení významných (§ 12 zákona o azylu). Uvedla pouze, že bezprostředním impulsem k jejímu odchodu ze země původu byla obava z útoků věřitelů, a jako další důvod podání žádosti o udělení azylu uvedla snahu o legalizaci svého pobytu v České republice za účelem znovunavázání vztahu s otcem jejího (v době podání žádosti ještě nenarozeného) dítěte. Nemožnost podřazení stěžovatelkou namítaných důvodů pod azylově významné důvody tak plyne především ze zjištění, že stěžovatelka nebyla pronásledována státní mocí, ale mělo jít o aktivitu soukromých osob. Pronásledování tohoto charakteru však nemůže být důvodem pro udělení azylu, pokud politický systém v zemi původu žadatele o azyl dává občanům možnost domáhat se ochrany svých práv u státních orgánů. Tento závěr vyslovil Nejvyšší správní soud např. ve svém rozsudku ze dne 31. 10. 2003, č. j. 4 Azs 23/2003 - 65, či v rozsudku ze dne 27. 8. 2003, č. j. 4 Azs 5/2003 - 51, případně v rozsudku ze dne 10. 3. 2004, č. j. 3 Azs 22/2004 - 48, (všechny dostupné z <http://www.nssoud.cz>). Stěžovatelka však útoky na svou osobu ze strany věřitelů s vietnamskými státními orgány (soudě podle její výpovědi) vůbec neřešila, a proto nelze ani predikovat, že by jí případná pomoc ze strany orgánů veřejné moci byla odepřena. Rovněž nelze přehlédnout, že zmiňované problémy se soukromými osobami nebyly zapříčiněny důvody

pro azylové řízení významnými, tedy pronásledováním z důvodu rasy, národnosti, náboženství, příslušnosti k určité sociální skupině či pro zastávané politické názory (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2003, č. j. 4 Azs 7/2003 - 60, dostupný z: <http://www.nssoud.cz>). Stěžovatelka sice poukazuje na zákaz protestantského vyznání ve Vietnamu, nicméně výslovně přiznala, že v této souvislosti přímo vůči její osobě nikdy nedošlo k pronásledování či jiné persekuci, a dokonce připustila, že se spíše jedná o obecnou nespokojenost s postavením protestantů ve Vietnamu.

Pokud jde o námitku nedostatečně zjištěného skutkového stavu případu a s tím souvisejícího důkazního břemene, které by nemělo ležet jen na stěžovatelce, ale mělo by být rovnoměrně rozděleno mezi stěžovatelku a žalovaného, zde Nejvyšší správní soud odkazuje například na svůj rozsudek ze dne 17. 2. 2005, č. j. 3 Azs 156/2004 - 43 (dostupný na www.nssoud.cz), dle kterého „správní orgán má povinnost prověřit existenci důvodů pro udělení azylu ve smyslu § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona (o azylu) pouze tehdy, jestliže jsou důvody uvedené v § 12 cit. zákona žadatelem o azyl alespoň tvrzeny. V daném případě však důvody uvedené opakovaně stěžovatelkou ve správním řízení žalovaný vyhodnotil tak, že nejde o důvody podřaditelné pod některý z důvodů uvedených v § 12 cit. zákona (...). Jestliže stěžovatelka ani netvrdila důvody, pro něž lze azyl podle zákona udělit, nelze žalovanému účinně vyčítat, že neprováděl rozsáhlá dokažování, kterými by nad rámec vlastních tvrzení stěžovatelky 'dohledával' jiné v úvahu přicházející důvody, pro něž stěžovatelka o azyl ve skutečnosti žádá (...). Z pohledu posouzení splnění požadavků stanovených v § 47 odst. 3 správního řádu pak zejména není třeba, aby se v odůvodnění rozhodnutí o zamítnutí žádosti o udělení azylu jako zjevně nedůvodné zabýval důvody, které by případně mohly být azylově relevantní, avšak které žadatel o azyl ve správním řízení neuvedl, když naopak uváděl pouze důvody, které správní orgán vyhodnotil jako takové, které prima facie neumožňují udělení azylu.“ Závěry tohoto rozsudku lze plně vztáhnout i na nyní projednávanou věc.

Co se týče dalšího důvodu, pro který stěžovatelka požádala o azyl, tj. těhotenství s krajanem žijícím na území České republiky, Nejvyšší správní soud v prvé řadě nemohl přehlédnout, že stěžovatelka přicestovala do České republiky již v červnu 2005, avšak do azylového řízení vstoupila teprve dne 13. 3. 2006, kdy již podle svých slov měla být v sedmém měsíci těhotenství. Je tedy zřejmé, že v době přicestování do České republiky těhotná nebyla, a tedy těhotenství rozhodně nebylo a nemohlo být důvodem odchodu z vlasti, a tudíž ani relevantním azylovým důvodem. Těhotenství stěžovatelky tak může mít relevanci pouze při zkoumání podmínek pro udělení humanitárního azylu (§ 14 zákona o azylu), případně existence překážky vycestování (§ 91 zákona o azylu). V této souvislosti Nejvyšší správní soud poukazuje na svou ustálenou judikaturu (např. rozsudky ze dne 25. 10. 2004, č. j. 5 Azs 155/2004 - 40, a ze dne 19. 10. 2006, č. j. 3 Azs 405/2005 - 69, dostupné z <http://www.nssoud.cz>), podle níž nelze bez přistoupení dalších okolností za důvod hodný zvláštního zřetele považovat těhotenství stěžovatelky či narození dítěte. V tomto kontextu pak nelze těhotenství *per se* považovat ani za překážku vycestování (nyní důvod pro přiznání tzv. doplňkové). O „dalších okolnostech“ by se dalo hovořit například tehdy, kdy by stěžovatelka mohla být v zemi původu jako svobodná matka vystavena riziku pronásledování či mučení; to však ze shromážděných podkladů nevyplývá a ani stěžovatelka v průběhu správního řízení takové skutečnosti neuváděla.

Nejvyšší správní soud nesouhlasí konečně ani s tvrzením stěžovatelky, podle níž žalovaný nijak neodůvodnil, zda byly stěžovatelkou splněny podmínky pro udělení tzv. humanitárního azylu ve smyslu § 14 zákona o azylu. Soudní judikatura se shoduje v tom, že smysl institutu humanitárního azylu lze spatřovat v možnosti správního orgánu azyl poskytnout i v situacích, na něž sice nedopadá žádný z důvodů taxativně stanovených v § 12 a § 13 zákona o azylu, ale v nichž by bylo přesto patrně „nehumánní“ azyl neposkytnout. Správní orgán tak může zareagovat nejen na varianty, jež byly předvídatelné v době přijímání zákona o azylu jako obvyklé

důvody udělování humanitárního azylu, například jeho přiznání osobám zvláště těžce postiženým či zvláště těžce nemocným nebo osobám přicházejícím z oblastí postižených významnou humanitární katastrofou, ale i na situace, jež předvídané či předvídatelné nebyly. Míra volnosti této jeho reakce je pak omezena pouze zákazem libovůle, jenž pro orgány veřejné moci vyplývá obecně z ústavně zakotvených principů demokratického a právního státu. V tomto smyslu se vyjádřil Nejvyšší správní soud například v rozsudku ze dne 21. 5. 2005, č. j. 7 Azs 116/2005 - 47 (dostupný z: <http://www.nssoud.cz>). V každém případě se však vždy bude jednat o azylový důvod výjimečný. Uvedl-li krajský soud, že důvody, které stěžovatelka v průběhu celého správního řízení uváděla, nejsou natolik mimořádné, aby je bylo možné za důvody zvláštního zřetele hodné považovat, jde o názor souladný s ustálenou judikaturou. Jak již uvedl Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 16. 11. 2005, č. j. 4 Azs 34/2005 - 60. (dostupný z: <http://www.nssoud.cz>), „z lidského hlediska je sice možno pochopit, že dlouhodobá tíživá ekonomická situace stěžovatele v zemi, kde velká část obyvatel trpí chudobou, bez konkrétní perspektivy zlepšení, může vést až k rozhodnutí svou vlast opustit a pokusit se najít lepší životní podmínky jinde, obzvláště když se tím zároveň vyřeší vybrocené osobní spory. Institut azylu však není a nikdy nebyl nástrojem k řešení takové situace. Právo na azyl založené na mezinárodních úmlouvách totiž v sobě nezahrnuje právo této osoby vybrat si zemi, kde se pokusí začít nový život, jelikož slouží výhradně k poskytnutí nezbytné ochrany cizím státem, je-li žadatel ve vlastní zemi terčem pronásledování ze zákonem vyjmenovaných důvodů, popřípadě rodinným příslušníkem takové osoby nebo existují jiné, zcela výjimečné okolnosti, za kterých by bylo 'nehumánní' azyl neudělit, Uvedený názor lze bezezbytku vztáhnout i na případ stěžovatelky, která se touto cestou snaží současně vyřešit i otázku otcovství k dosud nenarozenému dítěti.

Z výše uvedeného je zřejmé, že ustálená a vnitřně jednotná judikatura Nejvyššího správního soudu poskytuje dostatečnou odpověď na všechny přípustné námitky podávané v kasační stížnosti. Za situace, kdy stěžovatelka sama žádné důvody přijatelnosti kasační stížnosti netvrdila, Nejvyšší správní soud konstatuje, že kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje její vlastní zájmy.

Nejvyšší správní soud tedy shledal kasační stížnost jako nepřijatelnou; proto ji podle § 104a s. ř. s. usnesením odmítl.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 3 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s., podle nichž žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, byla-li kasační stížnost odmítnuta.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. září 2008

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu